

GELOOFSVRAGEN

Vraag het aan Theo

Erik DE SMET

- ▶ Tot nog toe deden pausen slechts twee keer een uitspraak die als onfeilbaar geldt
- ▶ Benedictus XVI beriep zich nooit op het onfeilbare leergezag

De paus van Rome bezit onfeilbaarheid indien hij als hoofd van alle bisschoppen, als opperste herder en leraar, *ex cathedra* (letterlijk vanaf de leerstoel) spreekt, wat zeggen wil dat hij over geloof en zeden een definitieve uitspraak doet. Christenen moeten die uitspraak „met de gehoorzaamheid van het geloof” aanvaarden (*Catechismus van de katholieke Kerk*, paragraaf 891). De uitspraak op zich is daardoor verheven boven alle twijfel. De pauselijke onfeilbaarheid wortelt dan weer in het onfeilbare leergezag van de Kerk.

Het Eerste Vaticaans Concilie (1869-1870) definieerde het dogma van de pauselijke onfeilbaarheid in de dogmatische constitutie *Pastor aeternus* van 18 juli 1870. Dat paste in een specifieke historische en politieke context. Paus Pius IX stond op het punt zijn wereldlijke macht te verliezen, wat daadwerkelijk gebeurde na de in-

name van Rome door Italiaanse troepen op 20 september.

Het was ook een gevolg van een lange evolutie, vooral sinds het Concilie van Trente (1545-1563), waarbij de paus een almaar grotere zeggingskracht verwierf over de Kerk. De dogmaverklaring in 1870 kwam er trouwens niet zonder slag of stoot: zestig bisschoppen kantten zich ertegen en verlieten Vaticanum I.

De paus is dus niet onfeilbaar in al zijn uitspraken. Hij is dat slechts wanneer hij *ex cathedra* spreekt, wat strikt genomen nog maar twee keer gebeurde. De eerste keer was in *Ineffabilis Deus* van 8 december 1854, waarin Pius IX de onbevleete ontvangenis van Maria uitriep tot dogma. Dat geloofspunt is niet te verwarren met de maagdelijke geboorte of de maagdelijkheid van Maria. ‘Onbevleete ontvangen’ wil zeggen dat Maria reeds van in de moederschoot vrij was van de erfzonde. Dat bewerkte de Moeder Gods niet zelf, het was een genadegift. „Zij profiteerde als eerste en op unieke wijze van de door Christus behaalde overwinning op de zonde.”

De formele uitroeping van de onbevleete ontvangenis was het uitvloeisel van een theologische ontwikkeling sinds de middeleeuwen. Reeds sinds de vijftien-

Volgens de katholieke geloofsleer oefent de paus niet enkel het volledige gezag uit over de Kerk, hij bezit ook een onfeilbaar leergezag. Wat houdt dat in? Alvast niet dat hij zich niet kan vergissen.

de eeuw bestond er een feest van de Onbevleete Ontvangenis. Op grond van het *sensum fidelium* (het aanvoelen door het volk) en met de steun van heel wat bisschoppen vond Pius IX de tijd rijp om het tot onbetwistbaar geloofspunt uit te roepen. Protestanten en orthodoxen verwerpen tot vandaag die stap, net zoals ze niet kunnen instemmen met de leer van de onfeilbaarheid.

De tweede keer dat een paus de onfeilbaarheid inriep, was op 1 november 1950, toen Pius XII de tenhemelopneming van Maria

Opdat een pauselijke uitspraak onfeilbaar zou zijn, moet ze *ex cathedra* worden gedaan

tot dogma verklaarde. Dat deed hij na aandringen van vele bisschoppen en gelovigen en na uitvoerige consultatie. Maria is met lichaam en ziel in de hemel opgenomen, verklaarde de paus, en dat was een genade van Godswege. Ook dat geloof gaat terug tot de vroege middeleeuwen en is dus geenszins nieuwlichterij. De kathedraal van Antwerpen is bijvoorbeeld al sinds lang toegewijd

aan Onze-Lieve-Vrouw ten Hemel Opgenomen.

Toch is het te eenvoudig om te stellen dat pausen slechts twee keer onfeilbaar spraken. Zo is er discussie over het statuut van *Ordinatio sacerdotalis*, de apostolische brief van Joannes-Paulus II van 22 mei 1994 waarin de priesterwijding van vrouwen „formeel en definitief” wordt afgewezen. Dat document werd niet *ex cathedra* afgekondigd en bevat geen verwijzing naar pauselijke onfeilbaarheid. Joseph Ratzinger, toen nog kardinaal, verklaarde echter in een schrijven aan de voorzitters van alle bisschoppenconferenties in de wereld dat het standpunt van de paus „definitief” was en „tot de geloofsschat van het reguliere onfeilbare kerkelijk leergezag” moet worden gerekend.

„De paus is geen orakel”, zei Benedictus XVI in 2005 aan priesters van het Italiaanse bisdom Aosta. „Hij is maar onfeilbaar op heel zeldzame momenten, zoals u weet.” Zelf deed hij nooit onfeilbare uitspraken.

Reacties op deze bijdrage en nieuwe vragen voor de rubriek zijn welkom bij *Kerk & Leven* • Vraag het aan Theo, Halewijnlaan 92, 2050 Antwerpen of via geloofsvragen@kerknet.be.

Afscheid van Benedictus XVI

Op het moment waarop u dit leest, is de naam van de nieuwe paus mogelijks al bekend. Toch willen we even terugblikken op het officiële einde van het pontificaat van Benedictus XVI op 28 februari 2013, een historisch moment voor de Kerk. Nadat de paus de aanwezige kardinalen een voor een had bedankt voor hun advies en hun steun, en nadat hij op het Sint-Pietersplein afscheid had genomen van de gelovigen, legde hij zijn ambt neer. Enkel Celestinus V deed hem dit zeven eeuwen geleden voor. Hoewel Benedictus' beslissing tot aftreden algemeen als moedig wordt beschouwd, rijzen er ook bedenkingen. Kardinaal George Pell, de aartsbischop van Sydney, vreest dat zijne heiligheid Benedictus XVI, zoals Joseph Ratzinger nu wordt genoemd, een gevaarlijk precedent schept. Het kan er immers toe leiden dat groepen die het in de toekomst oneens zijn met het pauselijke beleid campagne zullen voeren om de paus tot terugtreden te dwingen. In een dankviering in de Sint-Michiels- en Sint-Goedelekathedraal in Brussel loofde aartsbischop André-Joseph Léonard Benedictus XVI als een intellectueel briljant man, schuchter, maar vriendelijk, steeds gericht op de binnenkant van het menselijke hart en nooit uit op persoonlijk succes. „We zullen deze paus met zijn sterke, maar steeds genuanceerde overtuigingen niet vergeten. Hij was standvastig inzake de essentiële principes, maar ook vol begrip en zo mild in zijn benadering van het menselijke hart”, zei hij. (TVH)

‘Ik ben gepassioneerd door barokmuziek’

Mannu WUYTS bouwt muziekinstrumenten. Tijdens de Nacht van de Geschiedenis vertelt hij erover

Nicole LEHOUCQ

Mogelijks herkent u hem niet meteen, maar Mannu Wuyts speelde de priester-muziekleraar en koordirigant in de tv-serie *De jeugd van tegenwoordig* op VT4, over het kostschoolleven in de jaren 1950. Lesgeven doet hij al zo'n dertig jaar en gepassioneerd door muziek is hij van kindsbeen af. Als hobby bouwt hij al tien jaar lang muziekinstrumenten, met veel geduld, handigheid en een grote dosis perfectionisme.

„Ik hou van Bach en ik ben gepassioneerd door de barokmuziek”, licht Wuyts toe. „Om die

te brengen, heb je continuo-instrumenten nodig. Dus wilde ik een klavecimbel leren bouwen. Ik trok naar het CMB, het Centrum voor muziekinstrumentenbouw in Puurs. Wist ik veel dat ik vooraf moest inschrijven vanwege de grote belangstelling! Die opleiding was dus volzet. Dus werd het een *viola da gamba*.”

Dat strijkinstrument, afgewerkt met een gebeeldhouwd figuurtje, hangt aan de muur in zijn woonkamer in Wijnegem. Tweehonderd uren was hij ermee zoet, vertelt hij terwijl hij het inlegwerk toont, hout met hoekjes in ver-

stek gemaakt. Wuyts: „Aan barokinstrumenten werkten meerdere ambachtslieden voor muziek, techniek, schilderwerk. Ik doe alles zelf. Dat is spannend en prettig tegelijk. Er mag niets misgaan. Tijdsdruk is dan ook uit den boze. Ik hou ervan gaandeweg creatieve oplossingen te bedenken voor problemen.”

Eigen orgel

Wuyts maakte vervolgens een spinet: geen klavecimbel, wel van dezelfde familie. Met een naam bord, vastgeschroefd met dopjes uit notenhout, van de boom waar hij als kind onder speelde.

Gedreven vertelt hij over zijn zoektocht naar aangepast hout en onderdelen, ook voor zijn jongste project, een kistorgel, geheel naar eigen ontwerp. Vorige zaterdag bespeelde de organist van het muzikaal ensemble Alegria, dat Wuyts oprichtte en leidt, dat orgel voor het eerst tijdens een concert. Ook het spinet dat hij vervaardigde, werd al gebruikt bij uitvoeringen door dit barokensemble, waar ook zijn echtgenote in meezingt.

Zelf speelt Wuyts dagelijks orgel. Het instrument staat, samen met zijn bureau, in een bijgebouw in de tuin. Hij heeft ook een atelier ter beschikking. „Mijn hobby neemt nu eenmaal veel ruimte in beslag”, besluit hij.

„Aan muziekinstrumenten werken, is spannend, maar ook prettig. Tijdsdruk is uit den boze.” © Mannu Wuyts

Advertenties

GOEDKOOPSTE in zijn assortiment

Everyday gemalen koffie dessert 500 g

€ 2,98
€ 5,96/kg

colruyt
laagste prijzen

Wij verhogen UW comfort!

Service 24u/24u - 7d/7d

Comfortlift coopman

NV Coopman Lifting
Heirweg 123 | B-8520 Kuurne
comfortlift@coopman.be | www.traplifinfo.be

VRIJBLIJVENDE OFFERTE / BEZOEK
Bel gratis : 0800 20 950
www.traplifinfo.be